

Кочергін І.О.

КРИВИЙ РІГ У МАЛЮНКАХ І ФОТОГРАФІЯХ

Рукавицин І.А.

Привет из Кривого Рога.

К.: Арт-Технология, 2014, 104 с.

Одним з важливих напрямів дослідження історії міст є вивчення ілюстрацій (фотографій, поштів, мап-схем тощо). Маючи художню цінність, вони в той же час містять в собі високу інформативність і дозволяють якнайповніше уявити (візуалізувати) зовнішні характеристики різноманітних об'єктів міського простору.

На рубежі ХІХ–ХХ ст., буквально, в усіх містах Російської імперії створюються серії поштів з видами житлових будинків, храмів, промислових споруд, пам'ятників, вулиць, парків та інших міських об'єктів. Через фотографічні зображення кожне місто намагалося продемонструвати свою красу і привабливість. В деяких містах створювали високохудожні вироби, які вміщували оригінальні фотографії, що були оздоблені малюнками. Такі фотохудожні композиції, серед іншого, виконували роль своєрідної реклами та служили візитівкою міста. Зазвичай на них був присутній вітальний напис «Привет из ...». В Катеринославській губернії відомо, наприклад, про поштівки: «Привет из Екатеринослава» та «Привет из Юзовки».

Традицію вітати гостей міста через фотозображення сьогодні вирішили відновити у Кривому Розі. Влітку 2014 р. був випущений літературно-художній проект Ігоря Рукавіцина «Привет из Кривого Рога», який поєднав у собі творчі зусилля живописця Миколи Рябокonia та двох фотохудожників: Василя Гелевачука та Ігоря Квочки, роботи яких стали основою художнього альбому.

Альбом «Привет из Кривого Рога» – четверта книга Ігоря Рукавіцина, яка присвячена історії Кривого Рогу. Видання складається з двох частин, одна з яких ілюструє історичне минуле містечка Кривий Ріг на початку ХХ ст.; друга – присвячена сучасному місту. В якості ілюстрацій першої частини використані картини Миколи Рябокonia, написані у 2013–2014 рр. за мотивами оригінальних листівок і світлин з видами Кривого Рогу. Зазначимо, що М. Рябокonia перетворив чорно-білі фотографії на кольорові малюнки, і це дозволяє більш органічно сприймати, представлені на них сюжети.

Попри високу інформативність фотографічних зображень вони все ж не можуть передати настрої мешканців міста та події, які відбувалися 100 років тому. Автор-упорядник трохи розширив можливості ілюстрацій за допомогою текстового блоку, який складається з коментарів самого автора та цитат з книжкових і періодичних видань початку ХХ ст. Текст немовби оживив статичні зображення, перетворивши споглядання фотографій на своєрідну мандрівку вулицями індустріального центру, яким став Кривий Ріг на початку ХХ ст.

Кожне з 25 зображень, представлених в першій частині книги супроводжується цитатами з газет початку ХХ ст. Більшість з них – херсонські:

«Копейка», яка виходила протягом 1909–1913 рр., «Херсонский вестник», виходив у 1908 р., «Херсонская мысль», виходила у 1911-1913 рр., «Юг», видавався у 1909-1914 рр., «Южный курьер», виходив у 1907 р. Єдиною газетою, яка видавалася не в Херсоні, є «Русская правда». Це періодичне видання друкувалося в Катеринославі протягом 1906-1916 рр.

Використання херсонських газет обумовлюється тим, що Кривий Ріг, який на початку ХХ ст. не мав навіть міського статусу, знаходився в межах Херсонської губернії. Тож про життя мешканців міста можна було довідатися переважно з херсонської періодики.

Кожна цитата стосується конкретного об'єкту, представленого на малюнку: залізнична станція Кривий Ріг, вулиця Поштова¹, комерційне училище, Азово-Донський банк, громадське зібрання, міст через Інгулець та інше. Зауважимо, що цитати підібрані хаотично, представлені не в хронологічному порядку й часто не мають логічного зв'язку між собою, створюючи мозаїчну картину.

Автор-упорядник намагається повернути читача на 100 років назад й іноді представляє факти так, як їх сприймали мешканці Кривого Рогу на початку ХХ ст. Наприклад, на с.40 мова йде про відомого громадського діяча й ініціатора промислових розробок залізних руд Кривого Рогу О.М. Поля. В цитаті з книги «Деловой и коммерческий Кривой Рог» вказаний 1828 р. як час його народження, хоча сьогодні вже відомо, що роком народження О.М. Поля є 1832 р. Заради достовірності варто було б дати підсторінкове посилання. Причому, І. Рукавіцин в інших місцях вдається до такого способу уточнення фактів.

Окрім малюнків М. Рябокonia, які безперечно є головною окрасою книги, автор-упорядник² подає безліч ілюстрацій: медалі, жетони, побутові речі, рекламні оголошення з газет, фото криворіжців та різних діячів (священик А. Лебедєв, інженер-будівельник М. Белелюбський, громадський діяч О. Поль) тощо. На форзацах альбому розміщені стара та сучасна мапа центральної частини Кривого Рогу, а також вказано старі й нові назви вулиць міста. Це дозволяє допитливому читачу здійснити географічну прив'язку об'єктів, зображених на малюнках.

Сучасний блок альбому представлений найбільш відомими, з точки зору автора-упорядника, міськими об'єктами, які виконані фотохудожниками Василем Гелевачуком та Ігорем Квочкою. Фотографії немовби перекидають місток із сучасного в минуле та демонструють нерозривний зв'язок між старим на новітнім містом, і в цьому позитивний сенс рецензованого видання.

Надійшла до редколегії 15.09.2014.

¹ Нині вул. К. Маркса.

² І. Рукавіцин відомий в Кривому Розі колекціонер, який збирає різні артефакти, пов'язані з минулим Кривого Рогу.